

POVIJESNI PRILOZI OSNIVANJU PTT MUZEJA U ZAGREBU

U povodu obilježavanja 50. obljetnice PTT muzeja u Zagrebu

IM 34 (1-2) 2003.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

KATA ŠUTALO □ HT muzej, Zagreb

PTT muzej u Zagrebu ove godine obilježava 50. obljetnicu svog rada i postojanja. U odnosu na europske ptt muzeje, koji se osnivaju već krajem 19. stoljeća,¹ PTT muzej u Zagrebu osnovan je relativno kasno, 1953. godine, iako je ideja o osnivanju jednog takvog muzeja u Hrvatskoj bila prisutna gotovo pola stoljeća prije. Za bolje razumijevanje navedenih tvrdnji, potrebno je podsjetiti na *relevantne činjenice i procese u prošlosti koji su bili bitni za takvo stanje*, da parafraziram profesora Maroevića.²

PRVI PTT MUZEJI. Prvi poštanski muzej osnovan je 1872. godine u Njemačkoj. Inicijator osnivanja muzeja bio je ministar Carskih pošta Heinrich von Stephan, koji se i sam više godina bavio prikupljanjem povijesne poštanske građe. Heinrich von Stephan izdao je naredbu 24. kolovoza 1872. o osnivanju prvog poštanskog muzeja u svijetu. Već sljedeće godine, 1873., dio prikupljenih poštanskih predmeta prikazan je na Svjetskoj izložbi u Beču. U početku muzej se orijentira na prikupljanje poštanskih muzealija, a nakon objedinjavanja poštanskog i

telegrafskog prometa, djelatnost muzeja proširuje se i na područje telegrafije.

Pojavom telefona osamdesetih godina 19. stoljeća, ovaj će muzej obuhvatiti i područje razvoja tehnike telekomunikacija uopće. Tako će tematika berlinskoga poštanskog muzeja obuhvatiti sve one predmete i građu preko koje je bilo moguće prikazati povijesni razvoj poštanskog, odnosno telegrafskog, a kasnije i telefonskog prometa, i to ne samo za područje njemačkih zemalja, već i sve bitne karakteristike ptt prometa drugih zemalja i kontinenata.

Prvi PTT muzeji Austro-Ugarske Monarhije osnivaju se u glavnim gradovima: Beču i Budimpešti. Njihovo osnivanje bilo je usko vezano uza strukovne ptt škole, jer Monarhija je posebnu pozornost posvećivala školovanju poštanskih službenika, proučavanju povijesti poštarsstva i nastojanju da se za buduće generacije sačuva svijest o poštanskom prometu koji je kroz povijest jednog naroda uvijek bio odraz njegova gospodarskog, kulturnog i političkog razvoja.

Prvi se strukovni poštansko-brzjavni tečajevi osnivaju 50-ih godina 19. stoljeća u Beču, za cijelu Monarhiju, a nakon Austro-ugarske nagodbe iz 1868. godine u Budimpešti.

Ugarska je 1883. godine donijela i svoj vlastiti zakon o ostručavanju državnih činovnika. Ovaj zakon donijet je kao Zakonski članak I. po zajedničkom Ugarsko-hrvatskom saboru, pa je tako vrijedio i za Hrvatsku. Sukladno ovom Zakonu u Hrvatskoj se prvi poštansko-brzjavni naučni tečaj otvara u Zagrebu 1891. godine. On će potaknuti mnoge stručnjake poštanskog prometa u Hrvatskoj na proučavanje poštansko-brzjavnog prometa na području Hrvatske, te na pisanje knjiga i skripata koje će biti obvezna literatura u školi, te sastavni dio školske biblioteke koju je svaki strukovni tečaj morao imati (kako stoji u *Naredbi o poštansko - brzjavnom naučnom tečaju*, od 8. rujna 1888.). U ovoj naredbi, koju je donijelo ugarsko Ministarstvo za javne radove i komunikacije prvi put se govori o potrebi osnivanja poštansko-brzjavnih muzeja pri strukovnim školama.

No, poštanski muzeji se osnivaju u Beču 1889. godine i Budimpešti 1890. godine, dok će se u Zagrebu osnovati biblioteka pri Ravnateljstvu pošta i brzjava za

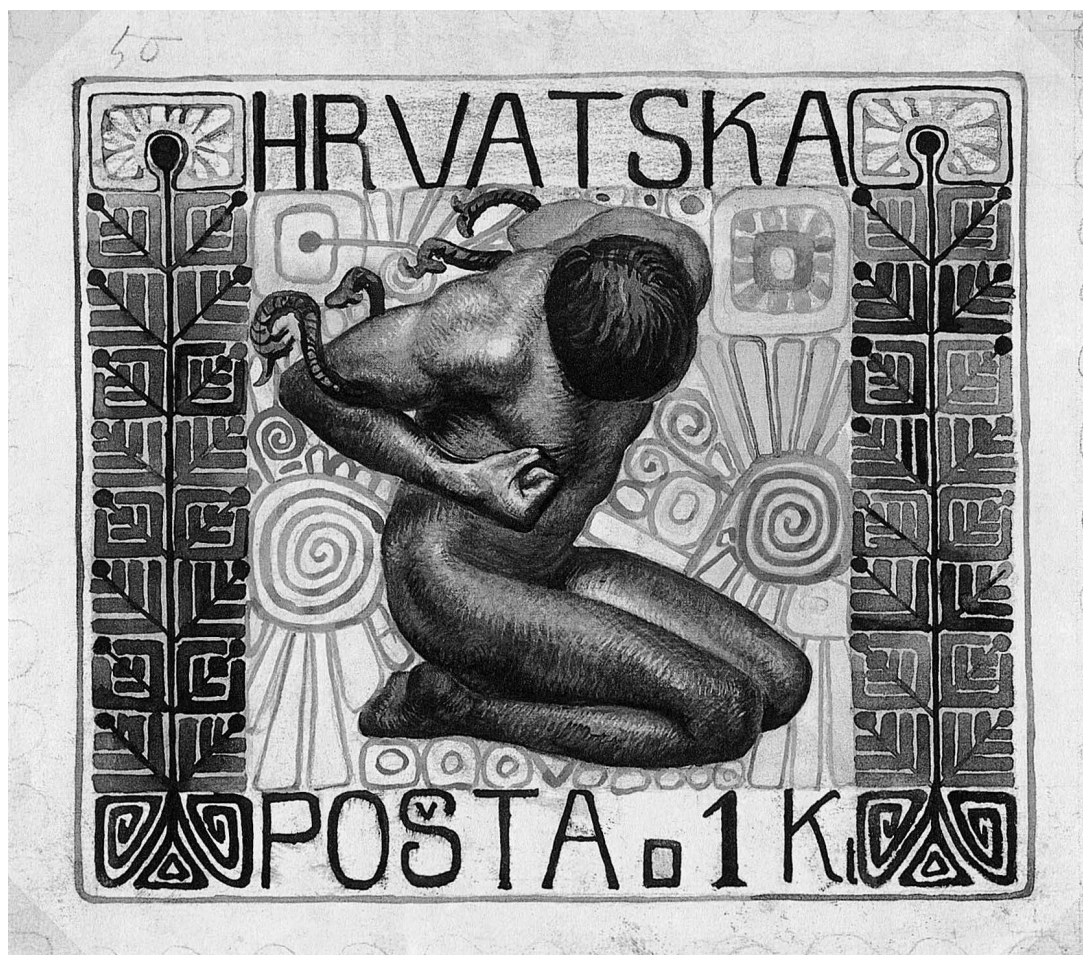
sl.1 Portret prvog hrvatskog ministra za pošte i brzjave Cezara Akačića, 1918. godine.
Autor portreta je riječki slikar Giovanni Fummi.

1 Prvi ptt muzej osnovan je 1872. godine u Berlinu. Smješten je u zgradi Glavne pošte Berlin, Leipziger Strasse 15, gdje se i danas nalazi.

2 Maroević, Ivo. *Uvod u muzeologiju* // Zagreb, 1993., str. 18.

sl.2 Originalni crtež prve hrvatske poštanske marke s likom roba koji kida lance.

Autor crteža Rudolf Sabljak, 1918. godine

Hrvatsku i Slavoniju, te u stručnim ptt školama uvesti nastavni predmet pod nazivom *Poviest razvića poštanstva i brzojavstva*, i time stvoriti svijest o potrebi proučavanja povijesti ptt i na području Hrvatske. Biblioteka koja je osnovana pri Ravnateljstvu pošta i brzojava u Zagrebu raspolagala je s vrlo bogatim knjižnim fondom, koji je, na žalost, nakon 1918. godine bio raznesen. Samo nekoliko skipata i strukovnih knjiga napisanih od strane hrvatskih autora uspjelo se sačuvati i one danas čine raritetni fond knjižnice PTT muzeja u Zagrebu.

POKUŠAJI OSNIVANJA PTT MUZEJA U PRVOJ

JUGOSLAVIJI. Prvi svjetski rat završava i raspadom Austro-Ugarske Monarhije. Narodi koji su činili bivšu Monarhiju osamostaljuju se i formiraju svoje države. Predstavnici hrvatskog naroda, zajedno sa Slovencima i Srbima donose 6. listopada 1918. odluku o formiranju nacionalne, nezavisne i na demokratskim principima zasnovane države Slovenaca, Hrvata i Srba - Države SHS.

Sabor Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije na svom zasjedanju u Zagrebu 29. listopada proglašava odcjepljenje od Austro-Ugarske monarhije. Tog dana proglašena je samostalna država Slovenaca, Hrvata i

Srba, a Narodno vijeće proglašava se vrhovnom vlašću. Vlada se sastojala od predsjednika i 12 ministara.

Na sjednici Narodnog vijeća od 29. listopada 1918. ustrojeno je Generalno ravnateljstvo za pošte i brzojave sa sjedištem u Zagrebu, a 31. listopada 1918. imenovan je i ministar za pošte i brzojave. Prvi ministar hrvatskih pošta bio je Cezar Akačić, narodni zastupnik Stranke prava, po struci farmaceut, iz ugledne trsatske obitelji. U spomen na proglašenje nezavisnosti Hrvatske od Austro-Ugarske i stvaranja Države SHS, tiska se 29. prosinca 1918. prva hrvatska poštanska marka.

Ova marka je prvi poštanski i filatelistički simbol ostvarenja oslobođenja vlastite države i prva poruka svijetu da su Hrvati, jedanaest stoljeća nakon što su došli u svoju današnju postojbinu, i deset stoljeća nakon što su u njoj već imali svoju državu, opet svoji na svome. Motiv marke simbolički prikazuje osamostaljenje Hrvatske u slici klečećeg roba koji kida lance. U podnožju se nalazi hrvatski grb, tj. grb Trojedne Kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije s natpisom 29. listopada 1918. U donjim kutovima otisnuta je cijena, a u gornjim tri slova nove države SHS i u sredini Hrvatska. Voljom pobjednika u Prvom svjetskom ratu, zemljovid jugoistočne Europe morao je izgledati drukčije.

Oslobođena Hrvatska, pod pokroviteljstvom velikih

svjetskih sila, ujedinjuje se 1. prosinca 1918. sa Srbijom, Crnom Gorom i Makedonijom u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, koja će se od 1929. godine nazivati Kraljevina Jugoslavija.

Od prve hrvatske poštanske uprave iz 1918. godine ostao je portret prvog ministra pošta i telegrafa, i originalni crtež prve hrvatske poštanske marke, koji se danas čuvaju u poštanskom odjelu PTT muzeja.

Nova državna zajednica naroda zasnovana je na strogom centralizmu, te će i organizacija ptt prometa biti tako organizirana. PT odjeljenje Ministarstva građevine Srbije podiže se 7. prosinca 1918. na rang Ministarstva pošta i telegrafa Kraljevine SHS.

Generalno ravnateljstvo pošta i brzjava u Zagrebu, koje je bilo nadređeno ptt uredima u Hrvatskoj, ukida se 6. veljače 1919. No, otpor centralizaciji ptt prometa bit će još dugo prisutan u Hrvatskoj, što se među ostalim vidi i u izdavanju poštanskih maraka tijekom 1919. godine, a na kojima stoji naslov Državna pošta - Hrvatska.

Treba napomenuti da je u Hrvatskoj u to vrijeme bila razvijena filatelija, koja je okupljala najuglednije hrvatske intelektualce, koji su 1907. godine priredili u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu prvu filatelističku izložbu, a u povodu 10. obljetnice njihova Društva. Ovo filatelističko društvo počinje od 1919. godine izdavati i svoj časopis "Filatelija" u kojim će se objavljivati i članci iz povijesti hrvatske pošte.

Upravo će iz društva hrvatskih filatelista poteći ideja 1923. godine da se osnuje Hrvatski filatelistički muzej grada Zagreba. Poznati filatelist Vilim Gregorić u ime hrvatskih filatelista uputio je 1923. godine gradonačelniku slobodnoga kraljevskoga grada

Zagreba arh. Vjekoslavu Heinzelu pismo u kojem predlaže osnivanje "Hrvatskog filatelističkog muzeja grada Zagreba", u kojem je već tada naglasio da je stupanj razvoja filatelije čvrsto povezan s kulturnim stupnjem kulture u kojoj Zagreb prednjači.

Iste godine u sklopu Ministarstva pošta i telegrafa u Beogradu osniva se Muzej pošta i telegrafa Kraljevine SHS, te se usvaja i Pravilnik o radu rečenog Muzeja, kako je objavljeno u službenom glasilu Ministarstva pošta "Poštansko - telegrafskom vjesniku" od 1923. godine.

Ali, na tome se i stalo.

Nakon pet godina od objavljivanja vijesti u PT vjesniku, u raspisu Ministarstva pošta i telegrafa objavljenom 1928. godine pod nazivom: Prikupljanje predmeta za PT muzej čitamo: *Ministarstvo Pošta i telegrafa name-ravalo je organizovati svoj P.T. muzej na osnovi na kojoj su organizovane sve Ustanove kod drugih kulturnih država a shodno i samom postojećem Pravilniku od 1923. godine.*

U tom cilju rešeno je da prikupi sve predmete sa područja naše Kraljevine, koji spadaju u delokrug Poštanske, Telegrafske i Telefonske struke, a imaju svoju muzejsku vrednost, tj. potiču iz ranijih vremena.

Prema jednom novinarskom prikazu objavljenom u *Politici*, 24. prosinca 1933., dotični muzej sadržavao je samo srpske poštanske marke, a iz hrvatske poštanske povijesti jednu *mašinu koja je poslužila falsifikatorima iz Zagreba da izrade dosta retku poštansku marku izdatu 29.11.1918.* (riječ je o onoj prvoj hrvatskoj poštanskoj marki s likom roba, op. aut.). Sedam godina poslije, 27. rujna 1940., Ministarstvo pošta telegrafa i telefona ponavlja raspis o prikupljanju predmeta za poštanski muzej.

Iz raspisa se saznaje da se u protekla dva desetljeća nije prikupila građa za rečeni muzej. Tekst raspisa glasi: *da bi poštanski muzej mogao u svojim zbirkama imati razne objekte iz p.t.t. struke, a sa kojima sada ne raspolaže potrebno je da direkcije i sve p.t.t. ustanove poduzmu potrebno, da se takvi predmeti pronađu i dostave muzeju i na taj način sačuvaju i upotpune muzejske zbirke.*

Iste godine 12. studenoga Ministarstvo PTT³ donosi novi izmijenjeni *Pravilnik o poštansko-telegrafsko-telefonskom muzeju*, ali drugi svjetski rat je počeo.

OSNOVAN PTT MUZEJ U ZAGREBU? Hrvatska težnja za samostalnom hrvatskom državom, početkom II. svjetskog rata rezultirala je 1941. godine proglašenjem Nezavisne Države Hrvatske. Uz ostale državotvorne manifestacije, kao što su tiskanje hrvatskih poštanskih maraka, aktualizira se i ideja o osnivanju poštanskog muzeja. Sam akt osnivanja muzeja nije pronađen, no da je hrvatska poštanska uprava o njemu raspravljala, te ga i osnovala, doznaje se iz tadašnje filatelističke publicistike i Službenih listova Ministarstva prometa, nadležnog za organizaciju poštanskog prometa.

sl.3 Originalni crtež za redovito izdanje poštanske marke s likom mornara i natpisom "Drž. pošta / Hrvatska", autora Otona Antoninija, 29. studenoga 1918. g. iz fundusa HT muzeja.

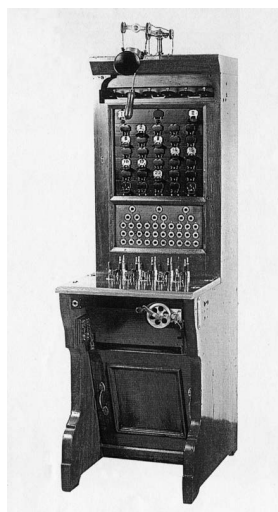
sl.4 a, b, c Muzejski predmeti u fundusu HT Muzeja u Zagrebu.

a) Telefonski uređaj iz fundusa HT muzeja, Zagreb.

3 Prvi Zakon o pošti, telegrafu i telefonu donijet je 29. X. 1931. Ovim Zakonom telefon dobiva ravnopravni rang s ostalim službama, te će od tada biti u upotrebi skraćena - ptt.

b) Najstarija vrsta telefonskog aparat a kojeg je mađarska poštanska uprava usvojila kao jedinstveni tip 1897. g. kada je podržavila telefonski promet. Ovi su se telefonski aparati koristiti u Hrvatskoj do 20. godina 20. stoljeća.

c) Induktorska telefonska centrala iz 1895. g. Proizvod Tvornice "Deckert i Homolka", Budimpešta
Ovo je najstariji tip telefonske centrale koji se koristio u javnom prometu.

Glavno ravnateljstvo za pošte, brzopis i brzoglas osnovalo je Muzej pošte, brzoglasa i brzopisa, i to najvjerojatnije 1942. godine.

Naime, od 1942. godine do 1945. godine u službenom glasilu Ministarstva prometa NDH, Vjesniku pošte, brzopisa i brzoglasa (Vjesniku p.b.b.), tiskaju se obavijesti o dokumentaciji i tipografskoj građi vezanoj uz proizvodnju hrvatskih poštanskih maraka, a koje su se pohranjivale u poštanski muzej Glavnog ravnateljstva pošte, brzopisa i brzoglasa.

U članku 27. Naredbe o unutarnjem uređenju i raspodjeli poslova Ministarstva prometa, objavljenoj 1. listopada 1944., definira se status Muzeja:

Poštansko-brzopisno-brzoglasni muzej vodi voditelj poštansko-brzopisno-brzoglasnog muzeja, kojeg postavlja glavni ravnatelj Glavnog ravnateljstva za poštu, brzopis i brzoglas. Voditelj poštansko-brzopisno-brzoglasnog muzeja izravno je podređen nadstojniku gospodarskog odsjeka. Poštansko-brzopisno-brzoglasni muzej posluje prema posebnim propisima.

U navedenom službenom glasilu govori se isključivo o muzeju, iako bi se po sadržaju građe koja je činila muzejski fondus moglo prije govoriti o zbirci poštanskih maraka, koja je bila temelj muzeja u osnivanju.

Nakon promjene vlasti, u svibnju 1945., o ovome muzeju nalazimo podatke u Glavnom zapisniku Komisije za ustanovljenje nastale štete kod Muzeja bivšeg Glavnog ravnateljstva za pbb. (podcr. au.) Zapisnik je datiran 31. kolovoza 1945. Prema navedenom zapisniku, Komisija je ustvrdila manjak tuzemnih i inozemnih maraka te tzv. albuma Muzeja P.b.b. Zanimljivo je da su na početku rada Komisije njeni članovi bili i službenici dotičnog muzeja, koji su tijekom rada Komisije bivali razrješavani dužnosti. Tako će Danica Bočina, blagajnica Muzeja, biti razriješena dužnosti već prvog dana rada Komisije uslijed redukcije u službi, a druga dva člana Ivan Cvitanić i Franjo Luckars do 25. odnosno 28. kolovoza.

Zapisnik će 31. kolovoza 1945. biti potpisan od ljudi koji su se uključili tek na kraju rada komisije. Što se dogodilo sa zatečenom građom (u Zapisniku se govori o 9 sanduka poštanskih maraka) pouzdano se ne zna. Sigurno je jedno, PTT muzej, osnovan 1953. godine, nije naslijedio filatelističku građu bivšeg muzeja, već je krenuo iz početka.

PREDRADNJE ZA OSNIVANJE PTT MUZEJA U NR HRVATSKOJ.

Druga Jugoslavija, u okvirima kulturnog djelovanja, počela je široku aktivnost oko organiziranja raznorodnih kulturnih manifestacija koje je nužno promatrati i staviti u kontekst društveno-političkih kretanja toga vremena.

Mnogobrojne kulturne akcije, a među njima i osnivanje muzeja, rezultat su sveukupnog ideološki obojenog društva. Tako će i prva izložba s ptt tematikom, priređena i otvorena 18. siječnja 1946. u Zagrebu, nositi naslov: *PTT i radio u službi naroda*.

Izložba je postavljena u povodu trodnevne Konferencije hrvatskih PTT i radijskih službenika, da se široki narodni slojevi upoznaju s radom ovih ustanova, čija je funkcija u životu naroda od velike važnosti.

Početkom 50-ih godina raspravlja se i o osnivanju ptt muzeja. Budući da je i ova druga Jugoslavija zasnovana na strogom centralizmu, i prve akcije oko osnivanja PTT muzeja pokretane su iz Beograda.

Ministarstvo pošta FNR Jugoslavije osniva u prvoj polovici 1950. godine Referat za historijsko proučavanje, sređivanje i obradu historijskog razvoja pošte, telegrafa i telefona u zemlji, a 17. travnja 1950. piše *Uputstvo o historijskom proučavanju razvoja ptt struke* s nakanom da se građa prikuplja za jedinstveni ptt muzej Jugoslavije.

No, iste godine dolazi i do promjene u organizaciji društveno-političkog života. Centralističko upravljanje ptt poduzećima u Jugoslaviji traje do 1950. godine, nakon koje se u ptt poduzeća uvodi radničko samoupravljanje. Bilo je to prijelazno razdoblje od strogog centralističkog upravljanja do uspostavljanja samostalnosti poduzeća. U tom prijelaznom periodu i Direkcija PTT Zagreb donosi odluku da osnuje svoj PTT muzej.

Svoju odluku mogla je braniti, naročito nakon donošenja novog Ustavnog zakona Jugoslavije 13. siječnja 1953., a koji u članku 4. kaže: *Zajamčeno je samoupravljanje radnog naroda u oblasti prosvjete, kulture i socijalnih službi*.

Prvo prikupljanje za PTT muzej u Zagrebu počelo je nakon odluke Direkcije PTT Zagreb od 8. svibnja 1950. Tog datuma Direkcija PTT Zagreb je angažirala umirovljenog ptt inspektora Janka Hitreca i povjerila mu poslove oko prikupljanja građe za ptt muzej Direkcije PTT Zagreb. Direkcija je 12. svibnja 1950. uputila okružnicu broj 230 svim poštanskim uredima u Hrvatskoj sa zadatkom da na svom teritoriju prikupljaju građu za ptt muzej.

U isto vrijeme dok se građa prikupljala po poštama, Direkcija PTT Zagreb počela je i otkupljivati muzealije od privatnih osoba.

Tako će se od Nikole Rukavine, autora više članaka iz povijesti pošte, otkupiti zbirka predfilatelističkih pisama. U svom zapisniku od 20. listopada 1950. Komisija za otkup građe ustvrdila je: *da je kupnja ponuđenog materijala neophodno potrebna za muzej ove direkcije. Predloženi materijal je rijetkost te će on zapravo biti temelj muzeja koji je u osnutku*.

Do 14. listopada 1950. prikupljen je znatniji materijal za budući Muzej. Navedenog datuma Janko Hitrec napušta honorarni rad i prikupljenu građu zapisnički predaje dr. Sergeju Frlanu, referentu Općeg odjela Direkcije PTT Zagreb.

Prema Zapisniku prikupljeni su žigovi više poštanskih ureda iz različitog povijesnog vremena, pečatnjaci, štambilji, slova za ručna štampanja, poštanske vreće, razne fotografije ptt ureda, ptt osoba, razaranja pošta u

II. svjetskom ratu i dr., pregledbene knjige ptt ureda, poštanske karte i ptt nacrti, razni pravilnici, tiskovnice, poštanske natpisne table, blagajne, dijelovi starih telefonskih centrala, telefonski aparati i njihovi dijelovi, te različiti telegrafski aparati i drugi materijal.

Paralelno s prikupljanjem građe za PTT muzej, od 1951. godine počinju se organizirati i godišnje izložbe pod nazivom *Tjedan P.T.T.*

Iako je svrha izložaba bila da se posjetitelji upoznaju s uslugama pošte, oblicima rada na pošti i njezinim značenjem u društvu, najveći dio izložbe, kako navode tadašnja javna glasila, prikazivao je povijest poštarsstva i telekomunikacija, počevši od predfilatelističkih pisama iz 18. i prve polovice 19. stoljeća do prvih brzajavnih i telefonskih podmorskih i zračnih kabela s kraja 19. stoljeća. te različitih manualnih i automatskih telefonskih aparata i centrala koji su se koristili ili su još bili u funkciji ptt prometa Hrvatske.

Očito da je izložena građa iz povijesti poštarsstva i telekomunikacija pripadala prikupljenoj građi za budući PTT muzej.

OSNIVA LI SE PTT MUZEJ ILI POŠTANSKO FILATELISTIČKI. U službenoj dokumentaciji Direkcije PTT Zagreb navodi se da se građa prikuplja za PTT muzej, dakle Muzej pošte, telegrafa i telefona, koji se u skraćenom obliku naziva i poštanski muzej.⁴

Prvi put će se o muzeju govoriti kao o poštansko-filatelističkom muzeju na sjednici UO Direkcije PTT Zagreb održanoj 9. travnja 1953.

Odakle ta dvojnost?

Ovaj novi naziv dolazi iz Filatelističkog saveza Hrvatske, koji je o osnivanju jednog takvog muzeja raspravljao na svojoj sjednici UO održanoj 9. srpnja 1951. Predsjednik Saveza, dr. Radoslav Horvat predložio je osnivanje navedenog muzeja koji bi bio u sastavu FSH. Za sjednicu održanu 4. veljače 1952. priredio je i *Statut Filatelističko-poštanskog muzeja Filatelističkog saveza Hrvatske u Zagrebu*. Prvi članak Statuta glasi:

Filatelističko-poštanski muzej je naučni institut kojemu je svrha skupljati i čuvati sve što se odnosi na povijest filatelije i pošte zemalja FNR Jugoslavije.

Statut je sadržavao samo sedam nerazrađenih članaka, no jednoglasno je usvojen, i po jedan primjerak navedenog statuta poslan na mišljenje Direkciji PTT Zagreb, Savjetu za nauku i kulturu NR Hrvatske i Udruženju muzealaca.

Direkcija PTT Zagreb zadužila je načelnika općeg odjela dr. Velimira Sokola, kao stručno-pravnu osobu koja će na temu Muzeja dalje kontaktirati sa Savezom. Tako će na sljedećoj sjednici UO Saveza održanoj 9. siječnja 1953. sudjelovati i dr. Sokol. Na ovoj sjednici definirano je da će za budući muzej Savez za početak postaviti jednu filatelističku izložbu, a Direkcija osigurati prostor i početna materijalna sredstva.

UO Direkcije PTT Zagreb zadužio je dr. Sokola da pripremi sve radnje oko osnivanja Muzeja.

Na sljedećoj sjednici od 2. travnja 1953. dr. Sokol podnosi izvješće o osnivanju Muzeja pod naslovom *Predradnje za osnivanje poštansko-filatelističkog muzeja u Zagrebu*.

Zanimljivo je da dr. Sokol prihvaća prijedlog FSH o nazivu muzeja, a time i sadržaj njegove građe, iako se još od 1950. godine službeno govori o PTT muzeju. Upravni odbor Direkcija PTT Zagreb na svojoj 106. sjednici, održanoj 9. travnja 1953., donosi odluku da se uposli stručna osoba - kustos za vođenje Muzeja. Time je donijeta konačna odluka o PTT muzeju.

Naziv Poštansko-filatelistički muzej osporit će prvi kustos Muzeja dr. Vuk Simić Vakanović, koji u Muzeju počinje raditi 5. svibnja 1953.

Dr. Simić Vakanović u svom komentaru i primjedbama na Statut, koji je jednoglasno usvojio FSH, negira naziv muzeja na sljedeći način:

Po Horvatu predloženi i u njegovom nacrtu statuta navedeni naslov "Filatelističko-poštanski" muzej ne smatram sretnim, tim više što takav naslov ne nosi, koliko mi je poznato, niti jedan poštanski muzej u svijetu. Naslov "Poštanski muzej NR Hrvatske" mislim da u potpunosti odgovara, jer je svakome jasno da "poštanski" uključuje kako pojam cjelokupne ptt službe, a sasvim logično i marke, koje su ishodišna točka filatelije.

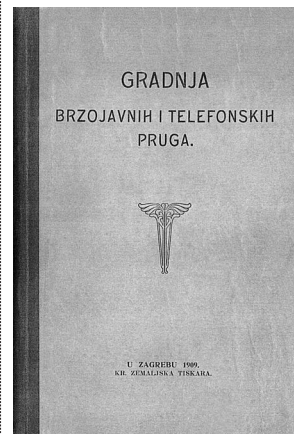
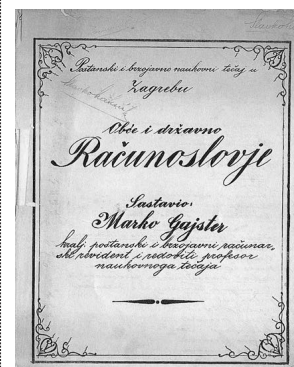
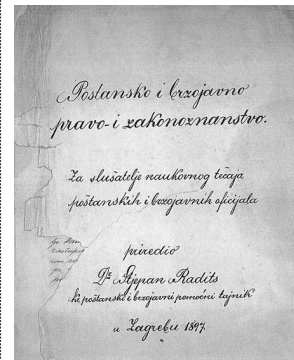
Druga je stvar, kad se govori o filatelističkim zbirkama muzeja kao jednoj od dvije grupe muzealnih zbirki, što sam u članu 2 predloženog statuta i predvidio, premda smatram i tom članu prvotno predviđenu dvodijelu nepotrebnom, ako se radi samo o muzealnim zbirkama, a ne o tipično filatelističkim izlošcima, predviđenim za ad hoc izložbe, a ne takove trajnog muzealnog karaktera.

Dr. Simić napisao je 8. svibnja 1953. nacrt statuta "Poštanskog muzeja N.R.Hrvatske", i uputio ga na stručno mišljenje dr. Sokolu, načelniku opće službe Direkcije i svom pretpostavljenom rukovoditelju.

Prvi članak Simićeva Statuta glasi:

Poštanski muzej N.R.Hrvatske je naučni institut Direkcije pošta u Zagrebu, kojemu je zadaća: Sakupljati i čuvati sve što se odnosi na povijesni razvoj i kulturno djelovanje poštansko-telegrafsko-telefonske službe te filatelije na teritoriju F.N.R. Jugoslavije, a naročito na teritoriju N.R. Hrvatske.

Iz navedenog se može zaključiti da je prvi kustos, dr. Vuk Simić Vakanović, svojim prijedlozima, stručno utemeljio, odnosno odredio građu koju PTT muzej Hrvatske treba skupljati. Muzej je organizacijski pripao Poduzeću PTT Zagreb, koje usvaja naziv PTT muzej.⁵ PTT muzej smješten je u zgradi Glavne pošte u Jurišićevoj 13 u Zagrebu, gdje se i danas nalazi. U službenim dokumentima nosio je naziv PTT muzej / HPT muzej / HT muzej.

sl.5 Naslovi knjiga i skripta s kraja 19. stoljeća, koji čine dio raritetnog knjižnog fonda Muzeja. Literatura je korištena u nastavi "Poštansko - brzajavno bankovnog tečaja u Zagrebu".

4 Pod pojmom "pošta" i danas se razumijevaju sve tri djelatnosti: poštanska, brzajavna i telefonska.

5 Zapisnik sjednice Upravnog odbora Poduzeća ptt Zagreb od 18. lipnja 1953.

sl.6 PTT Muzej, "Izložba PTT i radio",
Zagreb, 1946. g.

HOĆE LI PTT MUZEJ SLIJEDITI EUROPSKA ISKUSTVA

Hrvatska pošta d.d, na prijedlog Muzeja obilježila je 50. obljetnicu prigodnom poštanskom mrakom, koja je 9. rujna 2003. bila predstavljena u prostoru Muzeja. I na ovoj prigodnoj poštanskoj marki piše dvojak naziv: PTT muzej i Muzej pošte i telekomunikacija. Ovaj nedefinirani naziv Muzeja posljedica je neriješenog statusa Muzeja.

Naime, Muzej je od 1. siječnja 1999. u sastavu Hrvatskih telekomunikacija s cjelokupnom građom koja se odnosi na povijest pošte i telekomunikacija na tlu Hrvatske.

Tek nakon pravnog reguliranja odnosa između Hrvatske pošte i Hrvatskih telekomunikacija, glede rada Muzeja, a sukladno Zakonu o muzejima RH, članak 30., riješit će se i naziv Muzeja. Vjerujem, u duhu europskih ptt muzeja koji su se organizirali kao muzeji komunikacija CECOMM (Conference of the European Communications Museums), kojima se od 2000. godine pridružio i naš Muzej što je razvidno i iz objavljene dokumentacije u časopisu koji tiska Museumsstiftung Post und Telekommunikation, Bonn, 2003.

U prilog našeg prijedloga da Muzej preraste u Muzej komunikacija ide i prijedlog prof. dr. Ive Maroevića, kojeg su Hrvatske telekomunikacije angažirale 2002. godine u svrhu izrade prijedloga za budućnost Muzeja.

IZVORI

1. Čulinović, Ferdo. *Dokumenti o Jugoslaviji* // Zagreb, 1968.
2. Ercegović, Velimir. *Hrvatska filatelija* // Zagreb, 1995.
3. Maroević, Ivo. *Uvod u muzeologiju* // Zagreb, 1993.
4. Smrekar, Milan. *Priručnik za političku upravnu službu u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji* // Zagreb, 1905.
5. Arhivski fond HT muzeja
6. Hrvatski državni arhiv, fond : op. f. dr. Sokol
7. *Hrvatska filatelija*, časopis Hrvatskog filatelističkog saveza, Zagreb, 1942.

8. Hemeroteca PTT/HPT/HT muzeja

9. *PTT almanah*, Zagreb, 1935.

10. *PT vjesnik*, službeno glasilo Ministarstva pošta i telegrama, Beograd, 1923.-1940.

11. *Vjesnik pošta, brzjava i brzoglasa*, službeno glasilo Ministarstva prometa, Glavnog ravnateljstva za poštu, brzjavu i brzoglas, Zagreb, 1941.-1945.

12. *Zbornik kr. ug. poštanskih i brzjavanih naredaba*, Budimpešta, 1916.

sl.7 Prigodna telefonska kartica s
crtežom prve hrvatske poštanske marke,
Hrvatski Telekom, 2003. g.

sl.8 Prigodna poštanska marka u povodu
50. obljetnice Muzeja pošte i telekomu-
nikacija u Zagrebu.

HISTORICAL CONTRIBUTIONS FOR THE FOUNDING OF THE POST, TELEPHONE AND TELEGRAPH MUSEUM IN ZAGREB

The Post, Telephone and Telegraph Museum in Zagreb (the PTT Museum) is marking the 50th anniversary of its existence. With respect to European PTT museums, which emerged already at the end of the 19th century, the founding of the PTT Museum in Zagreb came rather late, in 1953, although the idea for founding such a museum in Croatia dates back almost half a century before that time.

In this comprehensive text, the authoress provides a review of the historical events that accompanied the founding and the work of the Museum, while drawing attention to the problems that plague it with respect to its undefined name (PTT Museum and the Postal and Telecommunications Museum) and unresolved status.

Namely, from January 1st 1999 the Museum is incorporated into the Croatian Telecommunications system but it contains the complete holdings of the history of the postal service and telecommunications in Croatia. The authoress believes that the legal regulation of the relationship between the Croatian Postal Service and Croatian Telecommunications with respect to the work of the Museum, in line with the *Act Governing Museums in the Republic of Croatia*, will resolve this problem and that this Museum will, following the model of European PTT museums, evolve into a Communications Museum.